

ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИГА ПЕДАГОГИК ҲАМДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ЖОРИЙ ЭТИШ

Ходжаев Жалолхон Актамович
Самарқанд давлат университети,
Муסיқа таълими кафедра ўқитувчиси
+ 998 94 284 47 65

Сўнгги йилларда таълим тизимида шиддат билан кириб келаётган янги педагогик технологиялар, инновациялар, янги-янги педагогик-психологик тушунчалар, интерфаол методларни таълим берувчи томонидан ўзлаштирилиб ва қўлланиб борилиши, таълим мазмунини тубдан ўзгартириб юборди десак муболаға бўлмайди.

Ҳозирги даврда мамлакатимизда таълим-тарбиянинг ахборот коммуникация тизими, интернет тармоқлари ва замонавий педтехнологиялар билан боғлиқ янги имкониятлар яратиб берилмоқда. Таълимни анъанавий усуллари ўрнида интерфаол усуллари қўллаш орқали уни самарадорлигига эришиш долзарб бўлиб турибди.

Мустақиллик туфайли мамлакатимизда таълим соҳаси тубдан ислоҳ этилди, “Таълим тўғрисида”ги Қонун ва Кадрлар тайёрлаш миллий дастури қабул қилинди. Бу таълим-тарбияга қўйилаётган янги талабларга ўзига хос жавобдир. Шунингдек, таълим-тарбия билан боғлиқ бўлган ютуқлар ва муаммолар Республикаимизнинг биринчи президенти И.Каримовнинг “Юксак маънавият – энгилмас куч” асарида ўз ифодасини топган. “Таълимни тарбиядан, тарбияни эса таълимдан ажратиб бўлмайди-бу шарқона қараш, шарқона ҳаёт фалсафаси” – деб таъкидаланади. Ислом Каримовнинг “Юксак маънавият – энгилмас куч асарида” айтилганидек, ...“Шуни унутмаслик керакки, келажагимиз пойдевори билим даргоҳларида яратилади, бошқача айтганда, халқимизнинг эртанги куни қандай бўлиши фарзандларимизнинг бугун қандай таълим ва тарбия олишига боғлиқ”[2, 48 б].

Жамият тараққиёти ҳеч қачон тўхтаб қолмайди, унинг ғилдираги доимо олдинга қараб айланаверади, бу албатта табиий, тарихий жараён. Шунинг учун ҳам биз ўқитувчилар бу борада илғор педагогик технологияларни дарс жараёнига кенг тadbик этишимиз даркор. Дарс жараёнида талабаларга таълим-тарбияни биргаликда олиб бориш мақсадга мувофиқдир.

Педагогик технологиялар таълим инновациялари, педагогик ва ахборот технологияларини ўқув жараёнида қўллашга бўлган қизиқиш, кундан-кунга ривожланиб бормоқда. Бундай бўлишини сабабларидан бири, шу вақтгача анъанавий таълимда талабаларни фақат тайёр билимларини эгаллашга ўргатилган бўлса, замонавий педагогик технологиялар дарс жараёнига тadbик этишда эса, уларни эгаллаётган билимларини ўзлари қидириб топишларига, мустақил ўрганиб, таҳлил қилишларига, ҳатто хулосаларни ҳам ўзлари келтириб чиқаришларига ўргатади. Педагогик технология ва педагог

маҳоратга оид билим, тажриба ва интерактив методлар талабаларни билимли, кўникма ва малакага эга бўлишларини таъминлайди.

Инновация (инглизча innovation) – янгилик киритиш, янгиликдир. Инновацион технологиялар педагогик жараён ҳамда ўқитувчи ва талаба фаолиятига янгилик, ўзгаришлар киритиш бўлиб, уни амалга оширишда асосан интерактив таълим методлардан тўлиқ фойдаланилади. Интерактив методлар бу-жамоа бўлиб фикрлаш деб юритилади, яъни педагогик таъсир этиш усуллари ўзига хослиги шундаки, улар фақат педагог ва ўқувчи – талабаларнинг кичик гуруҳларга бўлиб, биргаликда фаолият кўрсатиши орқали амалга оширилади. Бундай педагогик ҳамкорлик жараёни ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, уларга қуйидагилар киради:

- талабанинг дарс давомида бефарқ бўлмасликка, мустақил фикрлаш, ижод этиш ва изланишга мажбур этиши;

- талабаларни ўқув жараёнида фанга ва билим олишга бўлган қизиқишларини доимий равишда бўлишини таъминлаши;

- талабанинг билимга бўлган қизиқишини мустақил равишда бажариши ва ҳар бир масалага ижодий ёндошган ҳолда кучайтириши кабилар киради. Бунда ўқитувчи ва талабаларнинг ҳаммиса ҳамкорликдаги фаолиятини ташкил қилиниши назарга тутилади. Ўқитувчи ўқувчиларни маънавий, бадий ва ахлоқий маданиятларини шакллантириши, уларда миллий ғурур ва ватанпарварлик тарбиясини амалга оширишини таъминлаши зарур.

Биз биламизки «Педагогика» таълим – тарбия ҳақидаги фан сифатида тарбиянинг моҳиятини тушунишини ва унинг қонуниятларини очиқ бериши ҳамда шу орқали инсон манфаатлари тарбия жараёнига таъсир этишини назарда тутати. Бу албатта кўпгина муаммоларни ҳал этишда яқиндан ёрдам беради. Илғор педагог мураббийлар тажрибаси билан бир қаторда оддий ўқитувчиларнинг фаолиятлари ҳам ўрганиб борилади. Чунки тажрибаларни ўрганиш жараёнидаги муаммо: ютуқ ва камчиликлар аниқланади. Бунда кузатиш, интервью олиш, анкеталаштириш, ўқувчиларнинг ёзма ва оғзаки ҳамда амалий ва ижодий ишлари, педагогик методларидан унумли фойдаланилади.

Ўқитувчи ва талаба дарснинг мақсадидан натижага эришишида қандай технолгияни танлашлари улар ихтиёрида, чунки ҳар иккала томоннинг асосий мақсади аниқ натижага эришишга қаратилган, бунда талабаларнинг билим савияси, гуруҳ характери, шароитга қараб ишлатиладиган технология танланади, масалан: натижага эришиш учун балким фильм, тарқатма материал, чизма ва плакатлар, турли адабиётлар, ахборот технологияси керак бўлар, булар ўқитувчи ва талабага боғлиқ.

Ўқитувчи ўқитиш жараёни олдиндан лойиҳалаштириш зарур, бу жараёнида педагог ўқув предметининг ўзига хос томонини, жой ва шароитини, энг асосийси, талабанинг имконияти ва эҳтиёжини ҳамда ҳамкорликдаги фаолиятини ташкил эта олишини ҳисобга олиши керак,

шундагина, керакли кафолатланган натижага эришиш мумкин. Қисқа қилиб айтганда, талабани таълимнинг марказита олиб чиқиш керак.

Таълим-тарбия жараёнида талабаларга шахс сифатида қаралиши, турли педагогик технологиялар ҳамда замонавий методларни қўлланилиши уларни мустақил, эркин фикрлашга, изланишга, ҳар бир масалага ижодий ёндошиш, маъсулиятни сезиш. илмий тадқиқот ишларини олиб бориш, таҳлил қилиш, илмий адабиётлардан унумли фойдаланишга, энг асосийси, ўқишга, фанга, педагогика ва ўзи танлаган касбига бўлган қизиқишларни кучайтиради.

Хулоса қилиб айтсак, бундай натижага эришиш амалиётда ўқув жараёнида инновацион ва ахборот технологияларни қўллашни тақазо этади. Улар жуда хилма-хилдир. Булар янги интерфаол усуллар ва таълим методлари ҳамда ҳозирда дарс жараёнида қўлланиладиган янги педагогик технологиялар шулар жумласидандир. Шу билан биргаликда айтиш лозим-ки, юқорида келтирилган замонавий методлар, ёки ўқитишнинг самарасини оширишга ёрдам берувчи педагогик тренинглардан кенг фойдаланилса, талабаларда мантикий, ақлий, ижодий, танқидий ва мустақил фикрлаш шаклланади. Айниқса, талабаларни қобилиятларини ривожлантиришга, рақобатбардор, етук мутахассис бўлишларига ҳамда мутахассисга керакли бўлган касбий фазилатларни тарбиялашга ёрдам беради.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Каримов И.А. Ўзбекистон миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. 1 - том, Тошкент, "Ўзбекистон" 1996
2. Каримов И.А. «Юксак маънавият - енгилмас куч». – 2-нашри Тошкент., «Маънавият». 2016 йил
3. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда Т:.. Ўзбекистон., 1999 йил
4. Ишмухаммедов Р. Ж. «Инновацион технологиялар ёрдамида таълим самарадорлигини ошириш йўллари» ТДПУ, Тошкент., 2004 йил